

Waardevol Tiel

WERKGROEP VOOR CULTUURHISTORIE EN LEEFOMGEVING
UITGAVE OKTOBER 2025 NO. 10

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
John van Mil
De Kranshof 86
4005 DC Tiel
john@vanmil-tiel.nl
06-53757004

Penningmeester:
vacant

contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

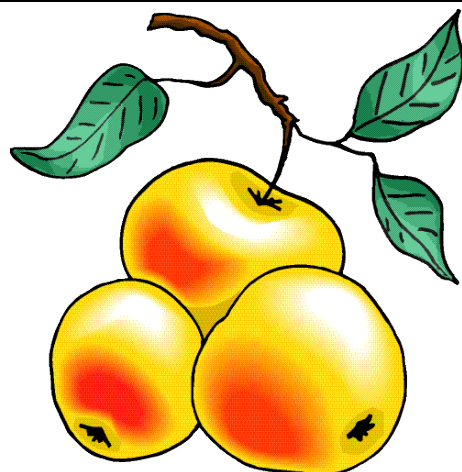
“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leef-
omg. te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Redactie: Ton Schiltmans

Monumentendag

Alweer een maand geleden was het monumentendag, maar toch goed om daar nog even bij stil te staan, want het was een groot succes. Wat opkomst van publiek betreft het grootste succes zelfs sinds er in Tiel aan de Nationale Monumentendag wordt deelgenomen. Er was dan ook extra werk besteed aan een bijzondere invulling van de dag, vooral op de locatie van het Ambtmanshuis, dat in 1525 door Ambtman Adriaan van Bueren was gebouwd en dus een jubileumjaar had te vieren. Daarom trad Emile Smit er op als in middeleeuwse dracht gestoken Ambtman, om het publiek door zijn paleisje te leiden en te vertellen over wat zich daar in vier eeuwen had afgespeeld. Ook was er een rondleiding van het INV door de monumentale tuin van het huis, ooit ontworpen door de beroemde tuinarchitect Zocher. Het koor Alalies, eveneens in middeleeuwse klededrucht, zong in de tuin middeleeuwse liederen, begeleid door draailier, tamboerijn en trom. Een ander koor, de Schola Cantorum, trad op het kerkhof Ter Navolging op en het carillon van de Sint Maarten werd bespeeld door Wim Ruitenbeek. Bijzonder veel bezoekers namen een kijkje in de Thomas van Aquinoschool, die voor het eerst voor monumentendag geopend was. Veel oud-leerlingen kwamen nog eens wat nostalgie opsnuiven, zodat het soms op een reünie leek. De aantallen daar waren wat moeilijk bij te houden. Er werden 150 bezoekers vastgesteld, maar waarschijnlijk waren er meer. Op andere locaties die voor het eerst waren opengesteld, werden vergelijkbare aantallen gemeld

en op locaties die ook vorig jaar te bezichtigen waren, kwamen tientallen bezoekers meer dan toen.

Waar kwam dit bijzondere succes nu vandaan? Het mooie weer en het aantrekkelijke, door de Oudheidkamer opgestelde programma, hebben daar vast bij geholpen. Maar ook wat er sinds enkele jaren aan voorafging, de cursus Tiellologie, de rondleidingen door stadsgidsen, de historische lezingen van de Oudheidkamer en het verbeterde monumentenbeleid van de gemeente, hebben de belangstelling voor monumentale gebouwen en objecten ongetwijfeld doen toenemen. Aan dat alles, evenals aan de monumentendag zelf, heeft Waardevol Tiel, in het kader van onze statutair verwoorde motieven, het nodige bijgedragen. Wij hoeven ons licht niet onder de korenmaat te houden en mogen trots zijn op onze club. Maar, er valt nog veel te doen.

In en Rond het Ambtmanshuis

Over het Ambtmanshuis, het zenuwcentrum van onze gemeente, waar de gemeentelijke kopstukken zijn gehuisvest, valt heel wat te vertellen. En dat is wat wij van plan zijn te doen, in al dan niet aansluitende episodes in dit maandblad. Wat lukraak dus, maar net hoe onze pet staat. En soms zal het minder gaan over het Ambtmanshuis dan om aanpalende wetenswaardigheden. In deze vierde aflevering gaat het over verzekeringen en politieke ambtsdragers.

De brandverzekeringsmaatschappij

Een bijzonderheid van het ambtmanshuis is dat het ooit ook een brandverzekeringsmaatschappij heeft gehuisvest. Aan zo'n verzekeringsbedrijf was bepaald behoefte na de Belgische opstand van 1830, doordat het bank- en verzekeringswezen in het verenigd koninkrijk voornamelijk was geconcentreerd in Brussel. Dat leidde na de Belgische afscheiding tot een leemte op het gebied van verzekeringsmogelijkheden in Noord-Nederland. De uit Rotterdam afkomstige Pierre Adrien Reuchlin, die veel in zijn mars had, nam daarom in 1833 het initiatief om, samen met de Tielse rector van de Latijnse School, Petrus Hermanus Tydeman, en de Officier van Justitie aan het Tielse Paleis van Justitie, Hieronijmus van Wessem, de N.V. Nederlandse Maatschappij voor Brandverzekering op te richten. Dat kon de goedkeuring van de koopmanskoning Willem I wel wegdragen, want hij nam een aandeel in het kapitaal. Een goede investering in dit gat in de markt, want het ging de Tielse brandverzekering voor de wind als eerste en krachtigste van het land. En zo konden de vennoten dus door het leven gaan als de meest bemiddelden van Tiel, wat zich tevens uitte in hun maatschappelijke positie. Reuchlin, bijvoorbeeld, werd van 1851 tot 1853 raadslid van Tiel en daarna door Thorbecke benoemd tot burgemeester van Tiel, een functie die hij twaalf jaar vervulde, waar na hij nog vanaf 1865 tot 1868 opnieuw raadslid werd. Ondertussen was hij in 1841, wellicht mede als gevolg van de ruime dividenden die het koningshuis jaarlijks ont-

ving, door koning Willem II in de adelstand verheven met de erfelijke titel van jonkheer.

Tussen de vennoten kwam het ook tot familiebanden, want de dochter van Reuchlin trouwde met de zoon van vennoot Tydeman, Meinard. Deze nam, bij het overlijden van Reuchlin, in 1868, de directie van zijn schoonvader over. Tevens was hij advocaat en lid van de Provinciale Staten van Gelderland.

Intussen was er naast het ambtmanshuis een nieuw kantoor gebouwd en betrok Meinard met zijn gezin het ambtmanshuis als woonhuis.

Diens zoon, Pieter Herman Adriaan, was de grootvader van de in 1907 geboren actrice Mary Dresselhuis. Over hem is niet veel meer bekend dan dat zijn dochter, Christina, trouwde met de zoon van de tabaksfabrikant Dresselhuis, wiens sigarenmakerij aan de St. Walburgstraat, praktisch naast het Ambtmanshuis stond, slechts gescheiden door de Achterstraat. Deze Cornelis Dresselhuijs, trouwde als het ware met zijn buurmeisje. Maar de broer van Pieter Herman, de rechtskundige en vermaarde politicus Meinard junior, was vijfentwintig jaar Kamerlid als vertegenwoordiger van het kiesdistrict Tiel, waarbij hij zich bij voorkeur presenteerde als een Tielse jongen. Tegelijkertijd was hij een aantal jaren partijleider van de Bond van Vrije Liberalen.

Voor Tiel moet deze Tydeman veel betekend hebben, want hij kreeg een meer dan manshoog borstbeeld in het Kalverbos.

Als Kamerlid voor het district Tiel werd Tydeman opgevolgd door Hendrik Coenraad Dresselhuis, die een broer was van de tabaksfabrikant en dus een oom van Mary. Bovendien was Hendrik Coenraad lid van Tydeman's Vrije Liberalen en ook enige tijd de leider van die club. Dus ligt het voor de hand dat de Dresselhuisen en de Tydemannen sterk aan elkaar gelieerd waren, wat in die kringen meer dan eens door een huwelijksband versterkt werd.

Het verzekeringsbedrijf ondertussen had in 1862 een groot verlies geleden door de grote brand in Enschede, waarbij de complete binnenstad werd verwoest. Hoewel dit verlies in de daarop volgende jaren werd goed gemaakt, leidde de wereldwijde economische crisis in 1933 opnieuw tot een verlies. Daarom werd in 1935 tot een fusie besloten met de Algemene Brandwaarborg Maatschappij te Utrecht. De aldus nieuw gevormde maatschappij, ging verder onder de naam Tiel-Utrecht Schadeverzekeringen N.V., met Utrecht als vestigingsplaats.

Het kantoorgebouw in de Ambtmanstraat werd in 1937 aan de gemeente Tiel geschonken, die het als stadhuis in gebruik nam. Dat kwam goed uit, omdat in 1945 het oude stadhuis, even daar vandaan in de Vleesstraat, door de oorlogshandelingen compleet werd verwoest.

Badhuisplein en Vinkenhof

Zowel het in 1921 in opdracht van de katholieke woningbouwstichting Sint Jozef gebouwde Vinkenhof, onder velen beter bekend als de Sint Jozefstichting, als het

in dezelfde tijd door de Nutsstichting gebouwde Badhuisplein, zijn onlangs door de gemeente begenadigd met de status Beschermd Stadgezicht. In beide gevallen waren deze woningen gebouwd om aan de arbeidende klasse, in die tijd vaak gehuisvest in slechte, ongezonde woningen, een betaalbaar en comfortabel onderdak te verschaffen in kwalitatief zeer goede behuizing, rond een zonnig en bloemrijk plantsoentje volgens het Tuindorp concept. Alle reden dus om deze bijzondere, ruim honderdjarige hofjes veilig te stellen voor het historisch beeld van onze stad. De noodzaak daarvan was Waardevol Tiel zo omstreeks 2012 al duidelijk. Toen gebeurde er met het Badhuisplein van alles waar wij het niet mee eens konden zijn. Zo werden er woningen verkocht aan particulieren, waarmee er niet alleen goede, betaalbare woningen aan de sociale verhuur werden onttrokken, maar vreesden wij ook dat daar dan allerlei structuurverstorende verbouwingen op gingen volgen. Bovendien was de woningstichting begonnen om enkele slechte ramen te vervangen door aluminium kozijnen. Maar gelukkig werd onze roep, tezamen met die van bezorgde bewoners en enkele politieke partijen, gehoord en zette de woningstichting een rem om de ongewenste ontwikkelingen. Die is nu dus nog wat vaster aangetrokken. Jammer echter dat de bescheming wel de voorgevels betreft, maar niet de binnenring van de hofjes, die zeker zo belangrijk zijn.

Komende vergadering donderdag 16 oktober 2025.

Deze vergadering is een Algemene Ledenvergadering. Al onze leden zijn dan ook van harte welkom.

Aanvang 19.30 uur. Plaats: Kerkstraat 32.

Agenda Algemene Leden Vergadering Waardevol Tiel

1. Opening door voorzitter Arnoud Reijnen
2. Verslag overleg 18-9-2025
 - 2.1. Notulen
 - 2.2. Actielijst
 - 2.3. Actualisering lopende projecten
3. Mededelingen en (ingekomen) stukken
4. Jaaroverzicht door secretaris John van Mil
5. Financiële verslag door penningmeester a.i. Arnoud Reijnen
6. Financiële jaaroverzicht door penningmeester a.i. Arnoud Reijnen
 - 6.1. Vaststelling leden kascontrolecommissie
7. Begroting 2026 en contributie door Arnoud Reijnen
8. Eventueel aftreden bestuursleden en/of bekrachtiging nieuwe bestuursleden
9. Rondvraag/WVTTK
10. Sluiting

Volgende vergadering donderdag 20 november